

Udon Thani Rajabhat University and the Development of Local Educational Quality: The Dimension of Education and Culture Emphasizing Creativity and Sustainability

Punrat Pipitkul

Udon Thani Rajabhat University

Email: phunarat007@hotmail.com

Nantapaporn Sitthiya

Udon Thani Rajabhat University

Email: nanpaporn.si@udru.ac.th

Wanwisa Pomprasit

Udon Thani Rajabhat University

Email: pomparsitw@udru.ac.th

Yada Chosungnoen

Udon Thani Rajabhat University

Email: yada_edu@hotmail.com

Kantika Kesanuch

Udon Thani Rajabhat University

Email: kantika.ke@udru.ac.th

Arunee Rojanapaiboon

Udon Thani Rajabhat University

Email: arunee.ro@udru.ac.th

Received	Reviewed	Revised	Accepted
21/03/2025	23/03/2025	22/04/2025	23/04/2025

Abstract

Background and Aims: This article aims to study the role of Udon Thani Rajabhat University in developing the quality of education in the local area, focusing on the implementation of the 20-year strategy of Rajabhat University for Local Development (2017–2036), which determines Rajabhat University as the main mechanism for local

development through the production and development of teachers, research, teaching and learning management, and the creation of cooperation networks with local partners, especially through the implementation of 2 important projects: the Education Fund School Project and the Border Patrol Police School Project.

Methodology: The study methodology is based on the analysis of policies, strategies, and strategic action plans of the university, including the evaluation of the results of fieldwork operations in target schools through the integration of the roles of students and lecturers in the Faculty of Education with local communities and educational institutions.

Results: The results of the study found that the university was able to develop a quality internship training model by integrating academic knowledge with actual practice in the area through the development of the curriculum, promoting the characteristics and competencies of teachers at both the student and in-service teacher levels, and promoting contextual learning in Border Patrol Police Schools and Education Fund Schools, in line with the goals of sustainable local development.

Conclusion: The development of the quality of education in the local area requires a systematic mechanism that links educational institutions, communities, and network partners, with the university as the center for driving educational policies in the area. Through the production and development of teachers to understand the local context and be able to apply knowledge to solve real problems in the area effectively.

Keywords: Udon Thani Rajabhat University; Local Development; Educational Quality; Teacher Production; Educational Cooperation

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น :
มิติการศึกษาและวัฒนธรรมที่เน้นการสร้างสรรค์และยั่งยืน

ปณรัตน์ พิพิธกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

อีเมล: phunarat007@hotmail.com

นันท์ปพร สิทธิยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

อีเมล: nanpaporn.si@udru.ac.th

วันวิสา ป้อมประสิทธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

อีเมล: pomparsitw@udru.ac.th

ญาดา ช่อสูงเนิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

อีเมล: yada_edu@hotmail.com

กัญฐิกา เกษานุช

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

อีเมล: kantika.ke@udru.ac.th

อรุณีย์ โรจนไพบูลย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

อีเมล: arunee.ro@udru.ac.th

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น โดยเน้นการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ซึ่งกำหนดให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นกลไกหลัก ในการพัฒนาท้องถิ่นผ่านกระบวนการผลิตและพัฒนาครู การวิจัย การจัดการเรียนการสอน และการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีในพื้นที่ โดยเฉพาะการขับเคลื่อนผ่าน 2 โครงการสำคัญ ได้แก่ โครงการโรงเรียนกองทุนการศึกษา และโครงการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ระเบียบวิธีวิจัย: ระเบียบวิธีในการศึกษาอิงการวิเคราะห์นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย รวมถึงการประเมินผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินงานภาคสนามในโรงเรียน

เป้าหมาย ผ่านการบูรณาการบทบาทของนักศึกษาและคณาจารย์ในคณะครุศาสตร์ร่วมกับชุมชนและสถานศึกษาในท้องถิ่น

ผลการวิจัย: ผลการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยสามารถพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียนที่มีคุณภาพ โดยบูรณาการความรู้ทางวิชาการเข้ากับการปฏิบัติจริงในพื้นที่ ผ่านการพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมคุณลักษณะและสมรรถนะของครู ทั้งในระดับนักศึกษาและครูประจำการ อีกทั้งยังส่งเสริมการเรียนรู้เชิงบริบทในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและโรงเรียนกองทุนการศึกษา สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สรุปผล: การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยกลไกเชิงระบบที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่าย โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาเชิงพื้นที่ ผ่านการผลิตและพัฒนาครูให้มีความเข้าใจในบริบทท้องถิ่น และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาจริงในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; การพัฒนาท้องถิ่น; คุณภาพการศึกษา; การผลิตครู; ความร่วมมือทางการศึกษา

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกล ยังคงเผชิญกับ ความท้าทายหลายด้าน ทั้งในมิติของความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากร การขาดแคลนครูที่มีสมรรถนะและเข้าใจบริบทชุมชน ทักษะของผู้เรียนที่ยังไม่ตอบสนองต่อโลกการทำงาน และการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน ความท้าทายเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศในระยะยาว

ในบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีทั้งข้อจำกัดเชิงภูมิศาสตร์ สังคม และเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไม่อาจอาศัยวิธีการแบบเดิมหรือการกำหนดนโยบายจากส่วนกลางเพียงลำพัง แต่จำเป็นต้องอาศัยสถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่มีความเข้าใจท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง เข้ามาทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ซึ่งมีรากฐานทางประวัติศาสตร์ยาวนานในฐานะสถาบันผลิตครู ได้ถูกกำหนดให้เป็น “มหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 และได้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการผลิตและพัฒนาครู การยกระดับคุณภาพการศึกษา และการบูรณาการความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่น ด้วยแนวทางที่สอดคล้องกับปัญหาและศักยภาพของพื้นที่

บทความนี้นำเสนอแนวทางการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ในฐานะต้นแบบของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น โดยเฉพาะผ่านโครงการโรงเรียนกองทุนการศึกษาและ

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งมีมหาวิทยาลัยได้มีบทบาทอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในด้านการผลิตครู การพัฒนาครูประจำการ และการส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เพื่อสร้างระบบ การศึกษาที่ตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และเสริมสร้างพลังปัญญาให้กับพื้นที่อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาในท้องถิ่นตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานของโครงการโรงเรียนกองทุนการศึกษา และโครงการ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในฐานะกลไกสำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ชนบท และทุรกันดาร
3. เพื่อสะท้อนรูปแบบและกระบวนการสร้างต้นแบบวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น ผ่านการบูรณาการการเรียนการสอนกับการพัฒนาชุมชน
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูและระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี

ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์สำคัญ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาท้องถิ่น มีเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และ ด้านการศึกษา มีกลยุทธ์ เช่น บูรณาการความร่วมมือภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย (ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม) ในการดำเนินโครงการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมี นัยสำคัญ บูรณาการการจัดการเรียนการสอน การวิจัยของนักศึกษาและอาจารย์ กับการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู มีเป้าหมาย มีอัตลักษณ์และสมรรถนะเป็นเลิศ คุณลักษณะ 4 ประการ และเข้าสู่วิชาชีพ ได้รับการเสริมสมรรถนะเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง มีกลยุทธ์ เช่น ปรับปรุงหลักสูตรครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์และกระบวนการผลิตให้มีสมรรถนะเป็นเลิศ เป็นที่ ยอมรับด้วย School Integrated Learning และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ บ่มเพาะ นักศึกษาคูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพพร้อมด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู และคุณลักษณะ 4 ประการ ยกย่องสมรรถนะครูประจำการ โดยเฉพาะผู้ที่จบการศึกษาจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏ และบ่มเพาะสมรรถนะใหม่ให้สอดคล้องกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับคุณภาพการศึกษา มีเป้าหมายความเป็นเลิศในการสร้าง ความมั่นคง เป็นที่ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต เป็นมีอาชีพ มีกลยุทธ์ เช่น ปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ทันสมัยและ พัฒนาหลักสูตรใหม่ในรูปแบบสหวิทยาการที่ตอบสนองการพัฒนาท้องถิ่น และสอดคล้องกับ แนวทางการพัฒนาประเทศ ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้บูรณาการกับการทำงาน และเสริมสร้าง ทักษะและจิตสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ มีเป้าหมาย การยอมรับระดับชาติและนานาชาติ ระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพและคล่องตัว มีกลยุทธ์ เช่น เพิ่มบทบาทการเป็น มหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการเรียนการสอนกับการพัฒนาท้องถิ่น และ การสร้างผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายในและ ต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นต้น

Udon Thani Rajabhat University (2025: Online)

จากยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ระยะ 5 ปี พ.ศ.2566-2570 เป้าหมายการดำเนินงาน ตามยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย การพัฒนาท้องถิ่น การผลิตและพัฒนาครู การยกระดับคุณภาพ การศึกษา การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีดำเนินงานความร่วมมือจาก หลากหลายภาคส่วน ตัวอย่างของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนกองทุนการศึกษา ในพื้นที่ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองบัวลำภู และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และ จังหวัดบึงกาฬ Association of The Council of Rajabhat University Presidents of Thailand. (2018: Online)

โรงเรียนกองทุนการศึกษา: โรงเรียนเป็นบ้านหลังที่สอง

การสืบสานการสร้างพลเมืองให้เป็นคนดีเพื่อสนองพระบรมราโชบายของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จึงดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ โรงเรียนกองทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักการ 3 เสาหลัก คือ ให้เด็กได้เรียนในโรงเรียนที่มี คุณภาพ คุณภาพครู ให้เด็กสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพ คุณภาพผู้เรียน และการบริหารจัดการ ปagusฝ่งวินัย คุณธรรม จริยธรรม และ 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาครูให้มีศักยภาพ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กลยุทธ์ที่ 2 การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลยุทธ์ที่ 3 การ พัฒนา คุณลักษณะของนักเรียนให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาทักษะชีวิตและ ทักษะอาชีพ และกลยุทธ์ที่ 5 การบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพ ในการขับเคลื่อนโรงเรียนในโครงการ กองทุนการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี บูรณาการบุคลากรในทุกคณะของมหาวิทยาลัย ให้เป็น

หน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนกองทุนการศึกษาในพื้นที่ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองบัวลำภูให้มีคุณภาพ พัฒนาสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียน โดยกระบวนการพัฒนานักศึกษาให้เป็นกำลังสำคัญในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษา เช่น การพัฒนาความรู้สมรรถนะ ของครู ประจำการ การพัฒนาสภาพแวดล้อมร่วมกับโรงเรียน การพัฒนาสวนเกษตร (Farm School) ของโรงเรียนให้เป็นแหล่งการเรียนรู้และแหล่งพัฒนาทักษะชีวิต (Soft Skills) ให้กับนักเรียนโรงเรียนกองทุนการศึกษา การพัฒนาครูโรงเรียนกองทุนการศึกษา ให้มีความรู้และมีความเข้าใจในการพัฒนาสื่อ การสอน การพัฒนากิจกรรม และการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่น่าเรียนส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ ของผู้เรียน การพัฒนาครูโรงเรียนกองทุนการศึกษา ให้มีความสามารถในการเลือกใช้สื่อการสอน จัดทำค่าย วิชาการ และพัฒนากระบวนการส่งเสริมบทเรียนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในการสร้างทักษะ การเรียนรู้ ให้กับผู้เรียน และใช้โรงเรียนกองทุนการศึกษาเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติวิชาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัย ราชภัฏอุดรธานี รูปแบบบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี Phraokaew (2017: Online)

ภาพที่ 1 นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ทำกิจกรรมการเรียนรู้โรงเรียนบ้านนาดีค่ายสว่างวิทยา
อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 2 ตัวอย่างผลงานนักเรียน “แผนที่สังคม: โรงเรียนและชุมชนของฉัน”

ทำกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสำรวจโรงเรียนบ้านนาดีค่ายสว่างวิทยา อำเภอสวรรคต จันทบุรี

หนองบัวลำภู

ภาพที่ 3 แผนผังกระบวนการพัฒนาโรงเรียนกองทุนการศึกษา

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ร.ร.ตชด.)

การศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติฯ เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความสำเร็จของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Education)

สถานศึกษาที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา นับตั้งแต่สถานพัฒนา เด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นการศึกษาก่อนประถมศึกษา โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐหรือของเอกชน ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย สถาบันระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่น เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น

ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนท้องถิ่นตนเอง และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ วัฒนธรรมพื้นถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม สถานศึกษามี “ครู” ซึ่งเป็นบุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ซึ่งในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจะมี “ครู” ซึ่งเป็นตำรวจตระเวนชายแดนเป็นผู้จัดการเรียนการสอนหลัก

การจัดการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ตำรวจตระเวนชายแดนเป็นตำรวจหน่วยหนึ่งในสังกัด สำนักงานตำรวจแห่งชาติแต่การปฏิบัติหน้าที่มีความแตกต่างกับตำรวจหน่วยอื่น คือ ต้องตระเวนตรวจพื้นที่ตามแนวชายแดน จึงมีหน้าที่เสมือนรั้วของชาติ และเป็นแนวป้องกันด่านแรกในการปกป้องอธิปไตยของชาติไทย ทำให้ได้พบเห็นประชาชนผู้เดือดร้อนเกี่ยวกับการครองชีพและโรคภัยไข้เจ็บจำนวนมาก จึงได้ให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะสามารถช่วยได้ เช่น แจกอาหาร เสื้อผ้า ให้การรักษายาบาลผู้เจ็บป่วย แนะนำการประกอบอาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้พบเห็นหมู่บ้านต่างๆ มีเด็กซึ่งอยู่ในวัยเรียนเป็นจำนวนมากยังไม่ได้เรียนหนังสือ เนื่องจากหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบด้านการศึกษาไม่สามารถเข้าไปจัดตั้งโรงเรียนได้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ป่าเขาทุรกันดาร และบางพื้นที่มีสถานการณ์ก่อการ

รายได้ของฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล ดังนั้นในปี พ.ศ. 2498 จึงได้คิดที่จะจัดตั้งโรงเรียนขึ้น สอนหนังสือให้แก่ชาวเขาเพื่อให้เขาเหล่านั้นได้รู้ภาษาไทยจะได้ติดต่อทำความเข้าใจกันได้สะดวก และเพื่อเป็นสื่อในการเผยแพร่ความรู้และวิทยาการในการพัฒนาความเป็นอยู่ตลอดจนทำให้เกิดความมั่นคงในด้านการปกครอง

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ดำเนินการอย่างถูกต้องตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ถือกำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2499 ที่หมู่บ้านดอนมหาวัน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2499 ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบำรุงที่ 1” การจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือ ในระยะเริ่มแรกไม่มีงบประมาณสนับสนุน ครูต้องใช้ตำรวจตระเวนชายแดนนักเรียนเป็นเด็กยากจนไม่มีเงินที่จะจัดซื้อหนังสือ สมุด ดินสอ ฯลฯ เด็กเหล่านี้จึงได้รับแจกหนังสือและอุปกรณ์การเรียนจากผู้มีจิตเมตตาบริจาคผ่านตำรวจตระเวนชายแดน

นับจาก พ.ศ. 2506 เป็นต้นมา การดำเนินการของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้รับพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (รัชกาลที่ 9) และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์แก่ตำรวจตระเวนชายแดน สำหรับจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นในพื้นที่ภาคเหนือ คือ โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์และโรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ อีกทั้งในปี พ.ศ. 2507 สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ พร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ได้พระราชทานการสนับสนุนและทรงอุปถัมภ์การดำเนินงานของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอย่างกว้างขวาง โดยได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์และเงินที่มีผู้บริจาคถวายโดยเสด็จพระราชกุศล นำไปจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และจะเสด็จฯ ไปทรงเปิดโรงเรียนด้วยพระองค์เองทุกแห่ง อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ องค์การภาคเอกชน ตลอดจนคณะบุคคลต่างๆ ที่ได้ให้ความช่วยเหลืออีกส่วนหนึ่ง กิจการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจึงได้เจริญก้าวหน้าเรื่อยมา

เพื่อให้เด็กเยาวชนและประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร และด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้รับโอกาสเช่นเดียวกับเด็กนักเรียนในเขตเมืองหรือเขตชนบท กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ได้พัฒนาขั้นตอนการปฏิบัติงานใหม่สำหรับการให้การศึกษาเด็กและเยาวชนตามแนวชายแดนและถิ่นทุรกันดาร โดยกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คือ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดโอกาสของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ไกลคมนาคมหรือเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเสมอภาค และมีคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฯ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และในเวลานั้นเอง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานคำแนะนำว่า โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนควรกำหนดปรัชญาให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอย่างแท้จริง กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนจึงกำหนดปรัชญาของโรงเรียนขึ้นว่า “สร้างภูมิ

ปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิต สัมฤทธิ์ผลความมั่นคง” ซึ่งสะท้อนบทบาทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สำคัญ 3 ประการ คือ บทบาทการเป็นสถานศึกษา บทบาทการเป็นศูนย์กลางใน การพัฒนาคุณภาพชีวิต และบทบาทการเป็นหน่วยรักษาความมั่นคงปลอดภัยและรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีร่วมกับกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 24 ค่ายเสนีย์รณยุทธ จังหวัดอุดรธานี ดูแลโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในเขตจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดบึงกาฬ ร่วมพัฒนาระบบการจัดการศึกษาเพื่อความเข้าใจในบริบทและท้องถิ่นของตนเอง ด้านวิชาการ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนโดยโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ให้ครูตำรวจตระเวนชายแดนสามารถจัดการศึกษาได้ทั้งการศึกษาในระบบ (Formal Education) ที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ที่แน่นอน เป็นทางการโดยมุ่งเน้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแก่นักเรียน หรือการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) ที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาและหลักสูตรต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ตามบริบทและสภาพปัญหาของตนเอง ตามความรู้หรือการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) การศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็ม ศักยภาพและเหมาะสม

เมื่อการจัดการศึกษาเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาบุคคล “ครู ตชด.” จึงเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญต่อการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้นักเรียนได้เรียนหนังสือกับคุณครูที่มีการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ด้วยกระบวนการทาง คุศศาสตร์อันประกอบด้วยเนื้อหาที่ถูกต้อง วิธีการสอนที่หลากหลาย การพัฒนาสื่อการสอนเพื่อเชื่อมโยงให้กับนักเรียนได้เรียนด้วยความสุข จากความสำคัญดังกล่าว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) จัดทำหลักสูตรคุศศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชา การประถมศึกษา (หลักสูตรสี่ปี) ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาคุศศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครู รร.ตชด.เข้ารับการศึกษาในระดับปริญญาตรี เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ และคุณวุฒิทางการศึกษาให้มีคุณลักษณะ คือ การมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ การมีภาวะผู้นำ ความรอบรู้ ความเข้าใจภาคทฤษฎี ปฏิบัติทางการประถมศึกษา การมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการอาชีพโดยใช้ชุมชนเป็นฐานและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ สอดคล้องกับบริบทและสภาพการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและสภาพปัญหาของโรงเรียน ตชด. การมี

ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและใช้วิทยาการในการจัดการเรียนรู้ การมีความสามารถในการบูรณาการ การปฏิบัติหน้าที่ครู การจัดการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง การมีทักษะในการจัดการหลักสูตร บริหารจัดการชั้นเรียนและเรียนรู้ร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การใช้สื่อ เทคโนโลยีในการนำความรู้ไปประยุกต์ในสถานการณ์จริงได้อย่างสร้างสรรค์

การพัฒนาสมรรถนะครู รร.ตชด. จะช่วยลดช่องว่างในการจัดการศึกษา เพื่อเป้าหมายสูงสุด คือ คุณภาพของผู้เรียน ความอยู่ดีมีสุขของสังคม (Social well-being) ที่จะได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัยและบริบทเพื่อการเป็นพลเมืองที่มีความเข้มแข็ง มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม สามารถพัฒนาอาชีพได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับความสำเร็จในการจัดการศึกษาตามบทบาทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สำคัญ 3 ประการ คือ บทบาทการเป็นสถานศึกษา บทบาทการเป็นศูนย์กลางใน การพัฒนาคุณภาพชีวิต และบทบาทการเป็นหน่วยรักษาความมั่นคงปลอดภัยและรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน Phiphithkul, P. (2022: 240-256), โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2560: ออนไลน์), Equitable Education Fund. (2020: Online), Office of the Education Council. (2002: Online)

ภาพที่ 4 นักศึกษาโครงการ SEA TEACHER จากประเทศฟิลิปปินส์ เข้าทำกิจกรรมและร่วมเรียนรู้ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยเวียงงาม อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

ภาพที่ 5 นักศึกษาโครงการ SEA TEACHER จากประเทศอินโดนีเซีย เข้าทำกิจกรรมและร่วมเรียนรู้ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเมืองทอง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

ภาพที่ 6 นักศึกษาโครงการ SEA TEACHER จากประเทศอินโดนีเซีย เรียนรู้ Farm School ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเมืองทอง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

กลไกการสร้างต้นแบบวิชาชีพครูและการเป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่น

แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น แผนปฏิบัติการ ด้านการผลิตและพัฒนาครู

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

ก. การผลิตนักศึกษาครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะครูให้มีความรู้ทางวิชาการ มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการบูรณาการดำเนินงานร่วมกับชุมชน

ข. การผลิตนักศึกษาครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ให้มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาวิชา มีความรอบรู้งานในสถานศึกษา และมีสมรรถนะที่เหมาะสมตามความต้องการของสถานศึกษา

ค. การผลิตนักศึกษาครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ด้วยกระบวนการเสริมสร้าง จิตวิญญาณความเป็นครู กิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีจิตสำนึกสาธารณะ (public consciousness) และความเห็นใจต่อส่วนรวม (compassion for the public) ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในความเป็นครู

ง. การพัฒนารูปแบบประสานความร่วมมือ (coordination) ในการพัฒนาสมรรถนะนักศึกษาครูศาสตร์ในทุกชั้นปีกับหน่วยงานภายนอก และการพัฒนาครูประจำการในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และโรงเรียนกองทุนการศึกษา

1) เป้าหมาย

ก. การพัฒนาการผลิตและพัฒนาครูด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม พัฒนาครูตาม ความต้องการจากบริบทสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ทั้งการผลิตบัณฑิตครู และ การพัฒนาครูประจำการ ให้เกิดมาตรฐานสมรรถนะครูจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น รูปแบบหุ้นส่วนความร่วมมือพัฒนา (partnership development)

ข. การทำงานบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาสมรรถนะกระบวนการพัฒนานักศึกษา ครุศาสตร์ตามขั้นปี (soft skills/hard skills) ให้มีสมรรถนะความรู้วิชาการที่สามารถบูรณาการ การทำงานในบริบทพื้นที่ของสถานศึกษา/ท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตครู

ค. การพัฒนาบัณฑิตครูมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีให้มีความเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และกล้าแสดงความคิดเห็น บนพื้นฐานมาตรฐานวิชาชีพ จิตวิญญาณความเป็นครูและคุณลักษณะ 4 ประการ คือ ทักษะคติที่ถูกต้อง พื้นฐานชีวิตที่เข้มแข็ง อาชีพสุจริต และการเป็นพลเมืองดี

ง. การพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตครูตามขั้นปี ด้วยกระบวนการสถานศึกษาเป็นฐานปฏิบัติ การเรียนรู้ (school learning practice base processes) นักศึกษาทุกชั้นปีเข้าฝึกการปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน (professional practicum)

จ. การบริหารจัดการระบบการเรียนรู้ ให้มีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาการปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน (professional practicum) ตามขั้นปี และออกแบบเครื่องมือติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงสมรรถนะตามรายชั้นปีนักศึกษาครุศาสตร์

ฉ. การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ รูปแบบประสานความร่วมมือระหว่างคณะครุศาสตร์ สถานศึกษา ชุมชน รวมถึงหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและจัดการศึกษา รวมถึงส่งเสริมกระบวนการวิจัยทางการศึกษา

2) ตัวชี้วัด

ก. การปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตร์และกระบวนการผลิตครู เพื่อให้บัณฑิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีสอดคล้องกับอัตลักษณ์ สมรรถนะและคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ บนพื้นฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามพระราโชบายด้านการศึกษาและคุณลักษณะครูศตวรรษที่ 21

ข. การพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตครูและครูประจำการสอดคล้องตามความต้องการของบริบทพื้นที่/ท้องถิ่น ครูสามารถนำความรู้วิชาการบูรณาการเข้ากับความรู้ท้องถิ่นในการจัดการเรียนการสอน (local wisdom) สามารถปรับปรุงสมรรถนะให้เท่าทันสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (up-skill/re-skill)

ค. การพัฒนาความร่วมมือรูปแบบหุ้นส่วนความร่วมมือพัฒนา (partnership development) ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏ สถานศึกษา ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคส่วนที่มีหน้าที่จัด

การศึกษา ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายฐานปฏิบัติการเรียนรู้ (collaborative partnership of learning operations)

ง. การจัดการระบบอาจารย์ที่ปรึกษาการปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน (professional practicum) ตามชั้นปีให้มีเครื่องมือในการติดตามประเมินผลสมรรถนะนักศึกษาในแต่ละชั้นปี และมีงานวิจัยหรือบทความวิชาการจากการปฏิบัติงานพัฒนาสมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพสำหรับนักศึกษาครูศาสตร์เผยแพร่

จ. การคงอยู่ในงาน (retention) ของบัณฑิตครูในสถานศึกษา และผลการประเมินผล ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีความพึงพอใจที่มีสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี (พ.ศ. 2566-2570)

3) แนวทางการพัฒนา

การปรับปรุงระบบการบริหารจัดการเพื่อการผลิตและพัฒนาครูให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องดำเนินการบนพื้นฐานสำคัญด้านงบประมาณ กฎหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ภายใต้กรอบการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล คือ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า

ก. การปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตร์ หลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 5 ปี โดยศึกษาหลักสูตร ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รับฟังคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และ เปรียบเคียงสมรรถนะหลักสูตร/รายวิชา (benchmarking) กับหลักสูตรที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ข. การพัฒนาสมรรถนะครูให้มีความสามารถแสวงหาความรู้ที่สอดคล้องตามความต้องการของบริบทพื้นที่/ท้องถิ่น และพัฒนาความสามารถของครูในการบูรณาความรู้ที่ได้กับการจัดการเรียนการสอน และการปรับปรุงสมรรถนะตนเองให้เท่าทันสภาวะการณ์ (up-skill/re-skill) ด้วยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ค. การส่งเสริมคณาจารย์ให้เป็นตัวแทนคณะในการสร้างความเชื่อมั่นในการผลิตและพัฒนาครู พัฒนาอาจารย์ให้เป็นทีมวิทยากรในโครงการพัฒนาสมรรถนะครู ผลิตผลงานทางวิชาการที่สำคัญในการพัฒนาครู สามารถออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาครูให้เป็นไปตามเป้าหมายที่คณะต้องการ

ง. การพัฒนาช่องทางในการติดต่อสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเพื่อให้เกิดความร่วมมือ (collaborative partnership) ในการพัฒนาสมรรถนะครูด้วยการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร และ การเข้าจัดกิจกรรมในพื้นที่เป้าหมาย (roadshow event)

4) แผนงาน/โครงการสำคัญ

ก. โครงการพัฒนาความรู้และสมรรถนะครูในการทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น

ข. โครงการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สอดคล้องกับหลักสูตร การ
ประถมศึกษา

ค. โครงการพัฒนาความรู้ครูประจำถิ่นให้มีความสามารถนำความรู้ประจำท้องถิ่นมาใช้ บูรณา
การในการจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานบริบทพื้นที่

ง. โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการสอบบรรจุครูผู้ช่วยเพื่อผ่านเกณฑ์การคัดเลือกของ
หน่วยงานเพื่อสร้างความมั่นใจในการสอบให้กับนักศึกษาครู

จ. แผนงานการส่งเสริมกระบวนการจัดการความรู้ (knowledge management) การปฏิบัติ
วิชาชีพระหว่างเรียน (professional practicum) ตามชั้นปี

ฉ. แผนงานการส่งเสริมให้ทุกสาขาวิชา ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดกิจกรรมเสริมสมรรถนะ
สร้างชื่อเสียง (reputation) เป็นตัวแทนในการสร้างความเชื่อมั่นในการผลิตและใช้บัณฑิตครูของคณะ
ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ช. แผนงานการส่งเสริมให้แต่ละหลักสูตรเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาเพื่อยื่นขอทุนพัฒนา
นักศึกษา เช่น โครงการครูรัก(ษ์) ถิ่น ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) โครงการครู
คืนถิ่น เป็นต้น

ซ. แผนงานการพัฒนาระบบความเป็นหุ้นส่วนปฏิบัติการเรียนรู้ (collaborative partnership
of learning operations) ระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การ
ให้ความช่วยเหลือและร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ณ. แผนงานการพัฒนสมรรถนะอาจารย์ในคณะครุศาสตร์สำหรับการเตรียมความพร้อมให้
คำปรึกษา นิเทศ ติดตาม ออกแบบการประเมินผลสมรรถนะนักศึกษาปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
(professional practicum) ตามชั้นปี

ญ. แผนงานการส่งเสริมให้คณาจารย์มีผลงานทางวิชาการสำหรับพัฒนาสมรรถนะนักศึกษา ครุ
ศาสตร์ บัณฑิตครู และครูประจำการ สำหรับการสร้างความเชื่อมั่นและยกระดับมาตรฐานการบริหาร
จัดการผลิตและพัฒนาครูของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

การจัดการเรียนรู้วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน

การจัดการเรียนรู้วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน (School Integrated Learning: SIL) (สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต)

ตารางที่ 1 การจัดการเรียนรู้วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน

ลำดับ	วิชา	ระยะเวลา	เป้าหมาย
1	รายวิชาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพระหว่างเรียน 1 (SIL1) (ED16101) สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1	2 สัปดาห์ (เทอม 2)	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรธานี ให้มีความสำคัญในการจัด การศึกษาที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มี คุณภาพ สำนึกในความเป็นไทย มี ความรักและความผูกพันในท้องถิ่น การสนับสนุนให้นักศึกษาได้ศึกษา สำรวจและใช้บริบทของท้องถิ่นเป็น แหล่งเรียนรู้ แหล่งสร้างประสบการณ์ ได้เรียนรู้จากครูต้นแบบและชุมชน เพื่อให้เกิดความรักความผูกพันกับ ท้องถิ่นของตน สอดคล้องตามหลัก ปรัชญามหาวิทยาลัยราชภัฏพัฒนา ท้องถิ่น บัณฑิตเพื่อพัฒนาท้องถิ่น คณะครุศาสตร์ขอความอนุเคราะห์ สถานศึกษาของท่าน สำหรับเป็น แหล่งการศึกษาและสังเกตตาม มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ วิชาชีพ การปฏิบัติหน้าที่ครู การ จัดการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ กับ ผู้ปกครองและชุมชน ในรายวิชาการ ฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน (SIL1) ดำเนินการส่งนักศึกษาเข้าฝึก ประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน (SIL1)

ลำดับ	วิชา	ระยะเวลา	เป้าหมาย
2	รายวิชาการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพระหว่างเรียน 2 (SIL2) (ED16201) สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2	2 สัปดาห์ (เทอม 2)	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรธานี จัดการเรียนการสอนรายวิชา การฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่าง เรียน 2 (ED16201) สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 มีหลักการ สำคัญ คือ นักศึกษาสามารถดำเนิน การศึกษาหลักการ/ทฤษฎีการสร้าง สื่อการสอนและกิจกรรม พัฒนาสื่อ การสอนและกิจกรรมที่ออกแบบ สำหรับสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ สื่อการสอนและกิจกรรมที่ออกแบบ ไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียน การ สอน ใช้หลักการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ ที่เหมาะสม สอดคล้องกับการออกแบบการจัดการ เรียนรู้ ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยสนับสนุน การสอนของครู ปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วย สอนตามสถานศึกษา/ ครูพี่เลี้ยง มอบหมาย เข้าฝึกปฏิบัติใน สถานศึกษาที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ เป็นเลิศ (Best Practice) ซึ่งจะช่วย สนับสนุนและส่งเสริมให้นักศึกษาได้ เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ สถานศึกษาอาจมอบหมายให้ ครูพี่ เลี้ยง 1 ท่าน ที่รับผิดชอบในรายวิชา/ ชั้นเรียนเป็นผู้ดูแลนักศึกษา 1 กลุ่มที่ เข้าฝึกในสถานศึกษาให้คำแนะนำการ เขียนรายงานผล การพัฒนาสื่อการ สอนและกิจกรรมการออกแบบการ

ลำดับ	วิชา	ระยะเวลา	เป้าหมาย
			จัดการเรียนรู้ในรายวิชา/ชั้นเรียนที่นักศึกษาได้รับมอบหมาย ตามความเหมาะสมที่สถานศึกษาพิจารณา
3	รายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน 3 (SIL3) (ED16301) สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3	2 สัปดาห์ (เทอม 1)	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จัดการเรียนการสอนรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน 3 (ED16301) สำหรับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 มีหลักการสำคัญ คือ นักศึกษาสามารถดำเนินการศึกษาและใช้งานวิจัยเป็นตัวช่วยในการจัดการเรียนการสอน โดยนักศึกษาจะนำองค์ความรู้/กิจกรรมการสอน/สื่อ/ชุดการสอน/นวัตกรรมการศึกษา ที่นักศึกษาพัฒนาจากกระบวนการศึกษาและสังเคราะห์งานวิจัย ไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นผู้ช่วยสนับสนุนการสอนของครู ปฏิบัติงานเป็นผู้ช่วยสอนตามที่สถานศึกษาและครูพี่เลี้ยงมอบหมาย สถานศึกษาอาจมอบหมายให้ครูผู้สอน 1 ท่าน (ครูพี่เลี้ยง) ที่รับผิดชอบในรายวิชา/ชั้นเรียนเป็นผู้ดูแลนักศึกษา 1 กลุ่ม (นักศึกษา 1 กลุ่มอาจมี 1-3 คน) และให้คำแนะนำการเขียนรายงาน ผลการใช้งานวิจัยเป็นตัวช่วยงานสอนในรายวิชา/ชั้นเรียนที่นักศึกษาได้รับมอบหมายตามความเหมาะสมที่สถานศึกษาพิจารณา
4	รายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ฝึกสอน)	1 ปีการศึกษา	นักศึกษาครุศาสตร์เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา ตามเกณฑ์

ลำดับ	วิชา	ระยะเวลา	เป้าหมาย
	สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4		มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพที่คุรุสภากำหนด

คำประสมและคำซ้อน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้สอน
นายณัฐนันท์ เขียนทรง
โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล

ภาพที่ 7 ตัวอย่างการนำเสนอผลงานของนักศึกษารายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ฝึกสอน) สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาไทย ในงานสัมมนาแสดงผลงาน Show & Share

ภาพที่ 8 ตัวอย่างการนำเสนอผลงานของนักศึกษารายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (ฝึกสอน) สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาเครื่องกล ในงานสัมมนาแสดงผลงาน Show & Share

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีในการพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมกับพื้นที่ในลักษณะที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านการดำเนินงานของ 2 โครงการหลัก ได้แก่ โครงการโรงเรียนกองทุนการศึกษา และโครงการโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งถือเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาที่

มิได้จำกัดอยู่เฉพาะการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการ แต่ยังเน้นการปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

มหาวิทยาลัยได้พัฒนาแนวทางการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษา อาจารย์ และครูในพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพให้กับทุกภาคส่วนในลักษณะของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ความเชื่อมโยงระหว่างการผลิตครู การฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน และการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ได้ก่อให้เกิด “กลไกการเรียนรู้เชิงระบบ” ที่ขับเคลื่อนจากฐานของชุมชนและท้องถิ่น

ในด้านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน (School Integrated Learning: SIL) มหาวิทยาลัยได้ออกแบบเป็นระบบขั้นบันไดต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ซึ่งมีลักษณะเป็น การบ่มเพาะสมรรถนะอย่างเป็นลำดับ ส่งผลให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎี การออกแบบ การจัดการเรียนรู้ การสังเกตการณ์ และการปฏิบัติการสอนจริงในสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและสอดคล้องกับสภาพจริงของพื้นที่ ช่วยพัฒนาทั้งสมรรถนะทางวิชาการ ทักษะชีวิต และจิตวิญญาณความเป็นครูที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและท้องถิ่น

ผลการดำเนินงานในโรงเรียนกองทุนการศึกษาและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทเชิงรุกของมหาวิทยาลัยในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยการส่งเสริมให้ครูในพื้นที่มีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไว้ด้วยกัน อันเป็นการสร้างคุณภาพการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ แนวคิดการพัฒนาแบบหุ้นส่วน (Partnership Development) ระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน และสถานศึกษา ได้รับการนำมาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความร่วมมือเชิงระบบ (systematic collaboration) ที่มีความยั่งยืน โดยเป็นการมีส่วนร่วมแบบสองทาง (two-way engagement) ซึ่งทั้งนักศึกษาและครูประจำการได้มีโอกาสนในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพร่วมกันในพื้นที่จริง

สรุป

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น กลไกการสร้างต้นแบบวิชาชีพครู และการเป็นมหาวิทยาลัยท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี พัฒนาด้วยกระบวนการบูรณาการอย่างเป็น องค์รวมคำนึงถึง สมรรถนะครูตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2577 สมรรถนะครูตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 สมรรถนะครูตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) สมรรถนะครูตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560-2577 สมรรถนะ

ครูตามแผนปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ระยะ 5 ปี พ.ศ.2566-2570 ให้เกิดผลการพัฒนาความรู้และสมรรถนะครูในการทำงานในสถานศึกษา การทำงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาความรู้ครูประจำถิ่นให้มีความสามารถนำความรู้ทางวิชาการ และความรู้ประจำท้องถิ่นมาใช้บูรณาการในการจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานบริบทพื้นที่เพื่อการพัฒนาผู้เรียนและท้องถิ่นสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน

จากการศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในท้องถิ่น พบข้อค้นพบสำคัญและองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีสามารถพัฒนา “กลไกการผลิตและพัฒนาครู” ที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ โดยใช้แผนปฏิบัติราชการด้านการผลิตครูร่วมกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน (School Integrated Learning: SIL) ที่มีความต่อเนื่องตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทจริงของพื้นที่

2) การดำเนินโครงการโรงเรียนกองทุนการศึกษาและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นเครื่องมือสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล โดยมหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงทางวิชาการ ส่งเสริมการพัฒนาครูในพื้นที่ให้สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) รูปแบบการพัฒนาครูแบบ “partnership development” ระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชน และสถานศึกษา ก่อให้เกิดความร่วมมือที่ยั่งยืนในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมีลักษณะเป็นความร่วมมือแบบสองทาง (two-way engagement) ที่ทั้งนักศึกษาครูและครูประจำการได้พัฒนาศักยภาพร่วมกันผ่านกิจกรรมจริงในพื้นที่

4) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียนแบบเป็นลำดับขั้น (progressive practicum model) ช่วยให้เกิดการบ่มเพาะสมรรถนะครูที่ตอบโจทย์ทั้งด้านวิชาการ การปฏิบัติการสอนจริง และจิตวิญญาณความเป็นครูที่ตระหนักถึงบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น

5) เกิดองค์ความรู้เชิงระบบในการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอื่นๆ ในการทำหน้าที่เป็น “มหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่น” ตามพันธกิจของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี. (2560). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมาร ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2569*. สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2568, จาก https://www.pspjproject.org/wp-content/uploads/2021/03/child_dev_plan60_69.pdf
- Association of The Council of Rajabhat University Presidents of Thailand. (2018). *Rajabhat University Strategies for Local Development for 20 years (2017-2036)*. Retrieved on March 6, 2025 from: <https://www.rajabhat.net>
- Equitable Education Fund. (2020). *EEF equips Border Patrol Police teachers with additional professional qualifications to reduce inequality*. Retrieved on March 6, 2025 from: <https://www.eef.or.th/news-13-11-20/>
- Phraokaew, N. (2017). *สืบสานพระราชปณิธาน ผ่านพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช (Continuing the royal intention through the writings of His Majesty King Bhumibol Adulyadej)*. Thai Library Association (TLA) under the Patronage of H.R.H. Princess Maha Chakri. Retrieved on March 6, 2025 from: <https://www.tla.or.th/index.php/th/component/content/article/16-download-tla/143-document-24-07-2560?Itemid=178>
- Office of the Education Council. (2002). *National Education Act B.E. 2542 (1999)*. Retrieved on March 6, 2025 from: <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/544761>
- Phiphithkul, P. (2022). Knowledge Management of the Border Patrol Police School in Accordance with the Child and Youth Development Plan in the Wilderness According to Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Siam Boromrajakumari No.5 2017-2026 to Promoted Well Being. *Journal of Buddhist Anthropology*, 7(1), 240-256. Retrieved from: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/255639>
- Udon Thani Rajabhat University. (2025). *About us*. Retrieved from: <https://www.udru.ac.th/en/about.php>

